

SLOVENSKI SOKOL.

GLASILO SLOVENSKE SOKOLSKE ZVEZE.

ŠTEV. 9.

V LJUBLJANI, 25. SEPTEBRA 1913.

LETO X.

† Dr. Josip Kušar.

Imeli smo može — v poljani cvet.
Imeli smo jih — vrhu gore hrast.
Imeli smo jih — dali smo jih Vam.
Kaj hočete, grobovi, še od nas?

O. Župančič.

„Prihajale in odhajale so množice tihih, resnih in začudenih obrazov, kot bi ne mogle pojmiti, da spava pred njimi on, katerega čvrsto, markantno osebo so še pred nedavnim časom srečavali po kranjskih ulicah. Kropila ga je množica, želeč mu večnega pokoja in vsakdo izmed nje ga je spoštoval in ljubil; bila pa je nepregledna . . .*)

Težko nam je verjeti, da Te ni več med nami, brat Kušar! Težko nam je verjeti, da krije ruša onega krepkega moža, ki je še nedavno s praporom v roki ponosno stopal pred našimi vrstami. Težko nam je verjeti, da se je vekomaj zaprlo ono jasno oko, ki je tolikokrat zažarelo v zanosu sokolskega navdušenja. Naša srca se upirajo tej resnici, naše hrepenenje te zove nazaj v našo sredo.

A hladni razum ponavlja suho dejstvo, da je dne 28. julija v Rogaški Slatini umrl br. dr. Josip Kušar.

Brat dr. Kušar je pričel svoje sokolsko delovanje v „Sokolu v Ljubljani“, ki se mu ima mnogo zahvaliti. L. 1893. je bil izvoljen v odbor društva. Tajnikoval mu je dve leti, potem pa je

bil do l. 1902. podstarosta. Bil je tačas duša odboru. Izdatno in uspešno je bilo njegovo delo pri društveni upravi, veliko zaslug si je pridobil zlasti za povzdigo društvenega družabnega življenja.

Znamenite družabne prireditve, ki jim je bil br. Kušar najboljši delavec, agitator in organizator, so društvu pridobivale simpatije vedno širjih krogov, mu višale ugled, mu množile članstvo. Pa tudi neposredno, javno in v zasebnem krogu, z besedo in peresom, je br. Kušar vabil in privabljal vedno nove brate v naš sokolski krog. Ni ga bilo boljšega in vztrajnejšega agitatorja za našo stvar. Kar obstoji ljubljanski Sokol, mu morda še nihče ni pridobil toliko članov, kakor on. Za naš II. vsesokolski zlet l. 1904. je organiziral jezdni oddelek. Strumno in ponosno je jahal na čelu sokolskega izpredova s svojo čilo četo jezdecev. Marsi-

† Dr. Josip Kušar.

kateremu udeležencu je ta prizor še v živem spominu. Leto pozneje, l. 1905. se je preselil br. Kušar v Kranj. Še isto leto je bil izvoljen v odbor kranjskega Sokola. Leta 1906. in 1907.

*) „Sava“.

je bil starosta tega društva, leto pozneje pa je odklonil zopetno izvolitev, vendar pa je ostal z društvenim delovanjem v ozki zvezi. L. 1909. je bil izvoljen za praporščaka in od tedaj do svoje smrti je nosil prapor kranjskega Sokola pri vseh prireditvah, ki jih je priredilo društvo ali bilo na njih zastopano. Ves čas svojega bivanja v Kranju je z delom, moralno in gmotno podpiral Sokola, se udeleževal vseh njegovih priredb. Na zletih in drugih prireditvah je bival vselej v sredi telovadcev, ki jih je kaj rad nazival kvas Sokolstva; pa tudi v nedruženem življenju se je pogostokrat mudil v družbi telovadcev. Z njimi je tudi pohitel l. 1911. na mednarodno tekmo v Turin.

Br. Kušar je bil zelo zaslužen in važen činitelj pri snovanju in ustanovitvi Gorenjske sokolske župe. V prvo župno predsedstvo je bil l. 1910. voljen kot tajnik. V prvi številki Vestnika Gorenjske sokolske župe je napisal navdušen članek „K ustanovitvi Gorenjske sokolske župe“; tudi nadalje je bil sotrudnik župnega vestnika. L. 1911. je bil izvoljen za II. župnega podstarosta, l. 1912. in l. 1913. pa za predsednika izobraževalnega odseka G. S. Ž.

Poleg marljivega dela v kranjskem Sokolu in v Gorenjski sokolski župi br. Kušar ni pozabil očetnega društva, Sokola v Ljubljani, torišča prvega njegovega sokolskega delovanja. Rad je ob pomembnih prilikah prihajal k njemu, v družbo ljubljanskih Sokolov. Še pred kratkim pa so bila na njegovo izpodbudo Sokolu v Ljubljani naklonjena znatna gmotna sredstva kot jubilejni dar.

Kot predsednik izobraževalnega odseka Gorenjske sokolske župe je začel sokolsko misel širiti s predavanji in s članki. L. 1912. je imel predavanje „Trojlistek Turin-Praga-Bled“ v šestih gorenjskih sokolskih društvih. Kratko pred njegovo smrtjo je začel „Sokolski Vestnik“ objavljati njegov za predavanje „prosvetnega odseka Gorenjske sokolske župe“ namenjeni spis „Pomlad, pesnik in priroda!“ Pri tem spisu zapazamo pri pisatelju značilno izpremembo. Poprej navdušujoče in od življenja kipeče njegovo pero to pot razodeva globoko zamišljenost — iz članka se čudovito zrcali zla slutnja smrti.

Brat dr. Kušar je bil znan v vseh slovenskih sokolskih krogih. Poznali in ljubili so ga povsod. Kdor ga je videl prvič, si je zapomnil njegovo junaško postavo, njegov ponosni pogled, njegov odločni korak, kadar je visoko dvigal sokolski prapor, ki ga je ljubil nad vse. Zadnjikrat ga je

nosil še na III. zletu Tržaške sokolske župe na Opčinah 29. junija t. l. Preden je odpotoval v zdravilišče Rogaško Slatino, je izročil po predsedstveni seji G. S. Ž. prapor svojemu namestniku z besedami: „Brat, odpotujem, ne morem se udeležiti župnega zleta v Radovljici. Izročam Ti prapor, pazi nanj in nosi ga častno! Upam pa, da ga bom v Novem mestu nosil že zopet sam. Ako se pa morda ne vrnem, nosi ga Ti! Pazi na prapor in smatraj vedno za največji ponos in čast, da smeš nositi sokolski prapor!“ Tisto popoldne pred svojim odhodom je prinesel načelniku br. Ažmanu 15 vstopnic za zlet v Novem mestu z željo, da jih porazdeli med telovadce...

Brat Kušar je bil ljubezniv in vesel družabnik. Vsi so se dobro počutili v njegovi družbi. Posebno je ljubil naše narodne pesmi. Navdušen je bil za gorenjske planine, kjer je marsikateri njegovih prijateljev ž njim preživel ure nekaljenega veselja.

Ali poudarjati je treba še drugo vrlino br. Kušarja. Ko se je pred kakimi 18. leti pojavila v ljubljanskem Sokolu takozvana nova struja, ji je bil br. Kušar velik nasprotnik. Ali br. Kušar je bil mož v pravem pomenu besede. Ko je spoznal in se preveril o pravosti nove smeri, je to odkrito priznal in se odkritosrčno veselil novega razvoja Sokola v Ljubljani in ž njim slovenskega Sokolstva. Br. Kušar ni storil, kakor store tako mnogi, ki jim razvoj stvari ne uveljavi njih mnenja: ni odšel s torišča, slej ko prej je navdušeno deloval za sokolsko stvar, slej kakor prej je bil Sokolu vdan nad vse. Brat Kušar se je razvijal s Sokolstvom naprej. S svojim demokratizmom, s svojim ognjem do vsega lepega in vzvišenega je lahko vzor marsikateremu, ki še v mladih letih gleda s posmehom na navdušenje drugih. Mi mladi in najmlajši smo se navdušili ob pogledu nanj, ter smo ga spoštovali in ljubili, ker smo vedeli, da nas tudi on spoštuje in ljubi, da čuti tudi on vse to z nami, kar čutimo mi in kar nas more navduševati naprej proti daljnim ciljem.

Sokolstvo je izkazalo svojemu bratu skromno zahvalo s tem, da mu je priredilo sijajen pogreb, sokolski pogreb. Prapor, ki ga je tako ljubil, so mu položili na krsto; spremljal ga je do hladnega groba, kjer sedaj počiva v družbi Prešerna in Jenka.

Br. Kušarja ni več! Vrata večnosti so se zaprla za njim, umrl je mirno in hrabro, kakor umira Sokol. Samo v spominu nam bo še živela njegova visoka postava, njegov odkritosrčni obraz,

njegove prijazne in ljubeznjive oči, razodevajoče milino in dobroto njegovega srca. Z br. Kušarjem smo pokopali moža, ki je ljubil svoj narod iz dna svojega srca in svoje duše, moža najplemenitejšega in najidealnejšega mišljenja, demokrata najčistejšega kova, moža popolne nesebičnosti. O Sokolu Kušarju pa smemo reči: Malo jih je, ki

bi bili za sokolsko stvar tako navdušeni, jo tako ljubili, ji bili tako zvesti in ji toliko žrtvovali kakor on.

Lahka Ti zemljica rodna, brat Kušar! Spi mirno v zavesti, da je plamen navdušenja, ki je odseval iz Tvojega očesa, zanetil v marsikaterem mladem srcu iskro, ki ne ugasne nikdar. B. P.

Vaje na orodju.

(Dalje.)

Konj vzdolž brez ročajev.

Meti odnožno.

(Odriv na deski enonožno.)

Z desno — z levo.	1. vzmah 2. premah 3. used 4. sesed 5. kolo 6. odnožka	{ navspred, navzad; navspred, navzad, nazaj; navspred, navzad, nazaj; naprej, nazaj; navspred, navzad, nazaj; }	} ven — not	1. na hrbtu	} čez hrbet sedlo vrat
				2. v sedlu (na vratu)	
				3. z zaletom iz stoje na tleh;	
				4. v stojo na tleh, v sed;	
				5. v oporo, vzmah nizko, visoko;	
				6. s priklopljenimi gibi rok;	
				7. z obrati.	

Otežitev: a) deska dalje,
b) konj višje.

Meti zanožno.

(Odriv na deski obenožno.)

Z (v) desno — z (v) levo.	1. Vzmah 2. premah 3. used 4. sesed, 5. vskok (seskok) 6. strig, 7. kolo, 8. zanožka a) nizko b) visoko c) na premet	} ven, not,	1. na hrbtu, v sedlu, na vratu, čez hrbet, sedlo, vrat;
			2. zaletoma, iz stoje na tleh, iz seda, opore (ležno) na na konju;
			3. v stojo na tleh, v sedlo, v oporo;
			4. s podporo ob lakta, ob en laket, brez podpore;
			5. vzmah nizko, visoko;
			6. s priklopljenimi gibi rok;
			7. z obrati.

Otežitev: a) deska dalje,
b) konj višje,
c) vrstica pred konjem.

Meti odbočno.

(Odriv na deski obenožno.)

V desno — v levo	1. Vzmah, 2. premah 3. used 4. vskok (seskok) 5. strig, 6. kolo, 7. odbočka	} ven, not,	1. na hrbtu, v sedlu, na vratu, čez hrbet, sedlo, vrat;
			2. zaletoma, iz stoje na tleh, (iz useda), iz opore ležno na konju;
			3. v stojo na tleh, v sed, v oporo, v stojo na konju;
			4. vzmah nizko, visoko;
			5. s priklopljenimi gibi rok;
			6. z obrati.

Otežitev: glej mete zanožno.

Meti prednožno.

(Odriv na deski obenožno.)

naprej, nazaj, v stran enonožno, obenožno (sonožno) z (v) desno — z (v) levo	1. Vzmah, 2. premah 3. used 4. sesed, 5. vskok (seskok), 6. strig, 7. kolo, 8. prednožka	} ven, not,	1. na hrbtu, v sedlu, na vratu čez hrbet, sedlo, vrat;
			2. zaletoma, iz stoje na tleh, (iz seda), iz opore (ležno na konju);
			3. v stojo na tleh, v sed, v oporo, v stojo na konju;
			4. vzmah nizko, visoko;
			5. s priklopljenimi gibi rok;
			6. z obrati.

Otežitev: a) deska dalje,
b) konj višje.

Meti skraćno.

(Odriv na deski obenožno.)

naprej, nazaj, navzad, v stran enonožno, obenožno (sonožno)	1. Vzmah, 2. premah, 3. used, 4. vskok, 5. vskok klečno, 6. skrčka (z prijemom prsto iz stoje na rokah), 7. vskok razklepno, 8. razklepka, 9. preskok vzpetno, 10. vskok izpomolno, 11. preskok izpomolno, 12. preskok letno.	} ven, not,	Oberočno, enoročno, prsto.
			1. prijem na hrbtu, v sedlu, na vratu; čez hrbet, sedlo, vrat; na hrbet, sedlo, vrat;
			2. zaletoma iz stoje na tleh, (iz seda), iz opore na konju;
			3. v stojo na tleh, v oporo, v sed, v stojo na konju;
			4. vzmah nizko, visoko;
			5. s priklopljenimi gibi rok;
			6. z obrati;
			7. enonožno znotraj rok, obenožno znotraj rok, ena noga znotraj, druga zunaj rok.

Otežitev: a) deska dalje,
b) konj višje,
c) vrstica pred konjem.

Meti raznožno.

(Odriv na deski obenožno.)

naprej, nazaj, navzad	1. Vzmah, 2. used, 3. vskok, 4. raznožka (vele- skok, iz stoje na rokah), 5. (preskok letno).	} ven, not,	1. oboročno, enoročno, prsto;
			2. prijem na hrbtu, v sedlu, na vratu; na hrbet, sedlo, vrat;
			3. zaletoma, iz stoje na tleh, iz opore, seda, stoje na konju;

naprej
nazaj
navzdol	}	1. Vzmah,	}	4. v stojo na tleh, v oporo, v stojo, sed na konju;
		2. used,		5. vzmah nizko, visoko;
		3. vskok,		6. s priklopljenimi gibi rok;
		4. raznožka (veleskok, iz stoje na rokah),		7. z obrati.
		5. (preskok letno).		

Otežitev: glej mete skržno.

Prevrti, premeti, prevali.

(Odriv na deski obenožno.)

naprej,
nazaj,
v stran (pošev)	}	1. Preval,	}	1. Oberočno, enoročno (prosto);
		2. prevrat,		2. oprijem na hrbet, sedlo, vrat;
		3. premet.		3. s podporo ob ramo, brez podpore;
		4. s podporo ob predlaktje, ob en laket, brez podpore;		
		5. z upognjenima lehtema = sklecno, z napetima lehtema = vzporno;		
		6. zaletoma, iz stoje na tleh, iz opore, kleka, seda, stoje na konju;		7. v stojo na tleh, v sed na konju;
		7. v stojo na tleh, v sed na konju;		8. s priklopljenimi gibi rok.

Otežitev: glej mete zanožno.

Drže.)*

*) {	}	1. Vznos,	}	1. oberočno, enoročno;
		2. prednos,		2. na hrbtu, sedlu, vratu;
		3. razovka a) s podporo ob predlaktje,		3. zaletoma, iz stoje na tleh, iz opore, kleka, seda, stoje na konju;
		b) s podporo ob en laket,		4. s priklopljenimi gibi trupa, nog.
		c) brez podp. (prosto),		
		4. stoja na rami,		
		5. stoja na predlaktju,		
		6. stoja na glavi,		
		7. stoja na rokah a) sklecno,		
		b) vzporno.		

*) Na konju vzdolž drže manj vadimo. Op. v izvirniku.

Sestave.

Glej pripomnje pri konju na šir z ročajema.

Panoga d): **Vaje na bradlji.**

Orodje: Bradljo štejemo k dvoosnemu orodju. Se-stoji iz dveh lestvin na dvigalnikih, vložnih v podstavke. S členki dvigalnikov je možno doseči manjšo ali večjo širino bradlje.

Kar se tiče višine, je različna po velikosti telovadcev in po njih izurjenosti. Poznamo bradljo do bokov, do prsi, do glave, pa tudi doskočno bradljo za vaje v vesi in za prehode iz vese v oporo.

Glede na mesto, kjer ali odkoder vadimo na bradlji, delamo to na začetku, v sredi, na koncu in z vnanje strani.

Kar se tiče položaja telesa k orodju, vadimo ali bočno ali prečno. Če vadimo prečno, imamo na desni strani desno, na levi strani levo lestvino. Ta naziv se menja z obratom telovadca, ni torej stalen kakor pri ročajih (sprednji in zadnji).

Ako stojimo znotraj bradlje bočno, imenujemo lestvino pred seboj sprednjo, za seboj zadnjo. Ako stojimo bočno zunaj bradlje, razločujemo, da se obvarujemo zmot, bližjo in oddaljeno lestvino.

O prijemu glej splošni del.**)

Bradlja je z vajami najbogatejše orodje, pripušča oporo v najboljše meri, veso pa v znatni.

Vadbene vrste, imenovane v splošnem delu, so tu zastopane vse.

Vaje, ki se izvajajo samo na eni lestvini, niso navedene. Iste so kakor dotične vaje na drogu.

(Dalje prih.)

***) „Slovenski Sokol“ iz l. 1910, str. 5.

MILA KOUTNÍKOVÁ:

Žena v Sokolu.

(Dalje.)

Domače delo ne more nadomestiti telovadbe.

Dovršivši šolo, se začne dekleta učiti gospodinjski in matere se izgovarjajo, da ji sedaj že ni treba več telovadbe, da je ima dosti doma. Ne vedo, da domače delo, dasi ima nesporno vpliv na okrepitev mišic in razvoj moči, nima takega vsestranskega vpliva na razvoj telesa, kakor telovadba, ker enostransko zaposluje in napenja nekatere mišice ali organe preveč, druge čisto nič. In kar je poglavitno, ne daje dekliškemu telesu prožnosti, lahкости in gracioznosti gibov, ki tvori poglavitno mikavnost ženskega pojavnja. Nasprotno, domače in poljsko delo dela telo, gibe in hojo deklet težke in okorne. Ta izgovor je torej docela jalov. V težkih današnjih razmerah pa imamo cele polke deklet, ki so prisiljena z raznimi poklici vzdrževati svojo ek-sistenco in zatore sploh nimajo prilike h gibanju. Seja po pisarnah, tovarnah, trgovinah, šolah naravnost zahteva gibanje, telovadbo, ki bi nadomestila telesu, za kar je bilo prikrajšano.

Inteligentke in omožene žene.

Omenim naj še dva žalostna pojavnja, ki sta v našem narodu nezdrava prikaza, kakor pokažem na drugem mestu še z drugega stališča. Inteligentkam in omoženim ženam velja to poglavje. Duševno delo jemlje, kakor znano, telesu več moči nego telesno delo. Ker pa se vrši večinoma v mirnem, vedno enakem telesnem položaju, bi bilo gibanje znamenito nadomestilo po končanem delu. In vendar naša inteligenca, zlasti ženska, ne da bi vadila v Sokolu, ki ima poleg telesne vzgoje tako plemenite težnje in cilje, rajša goji šport, ples, flirt, skauting, to vse je seveda proti Sokolu bolj „nobel“ in to kjubu vsej šolski izobrazbi še veseli preveč naše žene.

In omožene žene? Poštejte, koliko odstotkov jih je telovadk. Došli bi do revnih posledkov. Vedno se še vzdržuje nezmisljeni nazor, kakor ženi telovadba ne bi bila prospesna. Materinstvo ne preminja niti najmanj konstitucije ženskega

telesa, tako da, če je telovadba koristna dekliškemu telesu, mora imeti docela enake učinke na zdravje omožene. Kajpada ne morejo telovaditi brez prestanka in odločno ne vsega, kar vadijo dekleta z neoslabiljenim, trdnim organizmom, ki ga še le čakajo najtežje naloge. Ko bi se povsod našlo vsaj 7 žen, ki bi hotele telovaditi — in to bi moglo biti povsod — bi sestavile vrsto (toda ne „komodno“, ker vsaka komodnost nasprotuje sokolstvu), za katero bi vaditeljica, najbolje tudi omožena telovadka, izbirala primerne vaje, ki je zanje treba manj spretnosti in hitrosti in ki ne bi prenapenjale moči telovadk. Tudi čas gospodinje in matere pripušča 2 uri tedenske telovadbe, samo če si žena zna razdeliti čas. Dve uri na teden se lahko prebije v razgovoru s sosedo ali znanko pri praznih pomenkih, prebije se nad abotnim romanom (ne mislim branja ali romanov sploh!) in dali bi se izborno porabiti za okrepitev telesnega zdravja. Poznam vrsto omoženih telovadk (in mater več otrok) in vsem je telovadba v prid, časa imajo zadosti in mnoge imajo v rodbini in domačnosti boljši red nego marsikatero ženo, dame, ki od samega dela „nimajo nikdar za nič časa“.

Osvežujoči učinek telovadbe na telo in dušo je pronicav v vsaki starosti: otrokom po napeti duševni pozornosti, dozorevajočim dekletom po domačem poslu in po daljšem šolskem delu, ženam, gospodinjam in materam po zatvorjenju med štirimi stenami — vsi odhajajo iz telovadnice dobre volje, osveženi, da se k vsakdanjemu poslu vrnejo polni veselja in nove moči.

Pravtako je nam ženam vsem neogibno treba lastnosti, ki izvirajo naravnost iz telovadbe same; ona budi okretnost, urnost in gotovost gibov, goji samostojnost, vzgaja voljo in odpor proti brezdelnosti.

Temelji sokolske telovadbe so skupni vsem: možem in ženam; važno pa je, kakšna celotna smer prevladuje pri ženski telovadbi. Kakor že rečeno, mi nočemo iz svoje telovadbe narediti abotno igrarico, temveč hočemo ji ustvariti resno, tehtno, premišljeno podlago. Zato stremimo za pravilno telovadbo, za metodičnim postopom, ki ju najbolj po-grešamo pri ženski telovadbi.

Če jo je vodil možki, je padal v eno ali drugo krajnost. Ali se je, poznaoč struje proti orodni telovadbi, pretirano izogibal orodja; ali pa je, ne znajoč presoditi, kako more ta ali ona vaja učinkovati na žensko telo, vadal deklice kakor dečke, ki telovadijo skoro vse, toda dekliškemu telesnemu razvoju ali zdravju v kvar. So seveda tudi vaditelji, ki pojmujejo svojo nalogo v ženskih odsekih naravnost idealno, toda takih je malo. Prav zato pa zagovarjamo stališče, da naj žensko telovadbo vodi žena, ker ima na sebi sami najboljše merilo za izbiro vaj ter se igraje izogone krajnostim. Ali ne samo izbira vaj, ampak tudi izvedba — kar se tiče prostih — ni enaka pri možu in pri ženi. Pravilnost in natančnost zahtevamo neizprosno — zakaj davno so minuli tisti časi, ko smo pri nenatančni izvedbi zatiskali oko, rekoč: „Za ženske je to dovolj!“ Toda način izvedbe t. j. krepkost ali lahkota gibov, odsekanost ali zategnjenost, to je različno. Najbolj smo se o tem uverili pri predzletnih razvrstilnih tekmah. Spoznali smo na prvi pogled telovadke, ki jih je vežbal možki. Pa najsi ni bilo niti najmanjše napake v njihovi izvedbi, vendar jim je nečesa nedostajalo: lahkote, elegancje v izvedbi, telovadile so preveč odsekano, kakor moške vaje.

Tudi iz drugih razlogov hočemo žene vaditeljice. Prvič zato, ker žena sama ve najbolje, kje jo kaj tare in

edino ona more vzgojiti nove boljše žene; drugič pa delo vzgaja in plemeniti one, ki delajo. V ta namen pa je treba še marsičesa, česar še nimamo in v čemer morajo vaditeljice biti dober zgled.

Samo dosti volje, trdne volje, in svojo nalogo v Sokolstvu izpolnimo ne le na tehničnem poprišču, temveč tudi drugod v zaslužnem delu Sokolstva.

Vzgoja značaja.

V tem delu pa najbolj zaslužna in obenem odgovornost polna in nelahka naloga pripada vaditeljicam in načelnicam: privzgojiti svojim telovadkam najdragocenejši cvet človeške kulture: нравni značaj. Ubravnost razuma, čustva in volje, ki tvorijo нравni značaj, je srednji vek gojil samo v duši moža, dočim se je žena nižala na goli stroj, ki mehanično izvršuje odkazano mu delo, in kot brezmiselnemu bitju niso posvečali njeni нравni uspelosti skoro nobene važnosti. Kakor kitajski zid so obkolili ženo polagoma napačni predsodki, ki so jo zaprli popolnoma med štiri stene njene domačnosti. Prazne zabave, ki so gojile v njej le samoljubnost, površnost, ničemurnost in poltenost, so ji bile nadomestilo za vse veliko in vzneseno, za čimer je stremel mož. Medtem ko se je duh moža, svoboden in v svesti si svojega pomena in mesta, dvigal vedno više in više k solncu prosvete in нравne povzdige, je imela misel žene posla le z domačimi deli, podpirajočimi brezmiselnost, z malenkostmi, razmerami bližnjega. Njena duševna produktivnost je bila popolnoma zadušena, zmožnost misliti oslABLJENA, zakaj za plemenito tekmo na poprišču duševnega delovanja je nedostajalo ženi vsake priložnosti in čimdalje bolj tudi vaje v premišljevanju, poznanja najenostavnejših duševnih spoznanj. Žena duševno ni živela, životarila je le ob nanjo slučajno padajočem odsevu mnogo bogatejšega življenja moževega. In še ta odsev je padel mnogokrat mimo ter ostal nepojmovan. Ne čudimo se zatorej, da tako bitje možu ni zado-stovalo za družico, morala mu je biti le gospodinja in mati njegovih otrok. Mož si je zato iskal tovarišev, po duhu sorodnih, med možmi in se tako navadil prebiti mnogo svojega prostega časa zunaj rodbine, ne, da bi kulturno delal ter služil blaginji drugih, ampak prav zategadelj, ker njegova duša ni našla doma tega, kar je iskala.

Kakor otrok od nevarne igre potrpljivo odstranjevana od vseh višjih zanimkov in vsakega globljega dela, žena zato ni imela obzorja, potrebnega družici moževega duha. V takih okoliščinah njeno sodelovanje pri važnih korakih in sklepih ne bi bilo koristno, bila je zategadelj od tega sodelovanja enovito izključena. Toda, žrtvujoč možu in rodbini celo svoje bitje, je žena vendar hrepenela po tem, da bi s svojim vplivom sodelovala pri moževih sklepih. Naravnost tega ni smela, zato je delala to po stranskih potih, delovala je skrito, po ovinkih. Odtod ženska neodkritost, himbnost in splet-karnost, spretnost v pretvarjanju, prilizovanju in nagnjenje k laži.

Težnjo, ugajati možu, je imela žena vedno in to je tudi naravno; ali pomembno je, s čim da mu je izkušala ugajati. Duha ni imela, njeno obzorje je bilo sila ozko; s čim naj zatorej osvaja? Pohlep ugajati, in to vnanje, je prevzel ženo. Obremenjena z vsemi temi нравnimi nedostatki in še s celo vrsto drugih, o katerih izpregovorim pozneje, je žena stopila v novi vek. Bil je nov v tolikerm, le v svojem naziranju o ženi in njeni vzgoji je ostal stari, ne le srednji vek.

Vsi нравni nedostatki, ki so jih stoletja privzgojila ženi, niso ostali brez posledic, ki se kažejo še danes. Korenine gorja, ki tare naš narod, je treba iskati edinole: v nedostatku npravnega značaja. In kdo je to zakrivil? Kdo je vzgajal breznačajne ljudi. To je bila žena. Ne moremo ji v polni meri šteti tega v zlo, kar je zakrivila, kajti njena krivda ni, da v njej sami niso vzgojili značaja. Kako naj bi ga dala svoji deci?

Naša stvar je, razumeti vendar že, da tako ne sme iti dalje, če naj ne propada narod; da je treba tu poprave in ne zanašati se na bodoče generacije, ki jim bode lažje vcepljati nove nazore in jih drugače pripraviti za življenje nego so pripravili nas — ne, pri sebi moramo začeti, to je edina pot k prepovedu npravnega značaja žene in po njej tudi k prepovedu značaja v celem narodu.

In kdo je zato poklicanejši od Sokolstva? Žene, združene pod gesli Tyrševimi, so na prvem mestu poklicane, da izvrše nelahko nalogo reforme značaja. Naša naloga, smer in cilj so tako čisto vzgojevalni, da moremo na tem polju vršiti prave čudeže, kajti ni je združitev, kjer bi vzgojevalno delo tako srečno tvorilo jedro vsega ostalega delovanja, kakor v Sokolstvu. In baš žena potrebuje npravne vzgoje. Tu imamo tako lepo skladnost med potrebo in prizadevanjem, spas nam sine edinole v udeležitvi gesla: kdor Čeh — ta Sokol tudi pri ženah.

Beseda „vzgoja“ je pri nas skoro strašilo. Večina ljudi misli, da je s 14. letom po izpolnjeni šolski obveznosti tudi vzgoja dovršena, ko mora vzgoja, poglavitno samovzgoja,

tokrat šele pričeti. Vsakdo je do ušes zaljubljen v samega sebe, kakršen je: o premeni noče niti slišati. Na drugih izborni vidimo napake, le na sebi ne. Seveda je to človeško, toda kulturna dozorelost zahteva tudi tu, pokazati, da hočemo naposled izpolniti Sokratovo navodilo: Spoznavaj sebe samega! kar edino more biti začetek boljše bodočnosti. Toda naše članice se boje svoje duševne slike in če jim pokažete zrcalo — gorje! Užalili ste jih tako, da tega dolgo, ali pa sploh nikdar ne morejo pozabiti. Prva stopnja vzgoje članic bo, če bodo povsod na jasnem, da je vzgoja potrebna, da se ni treba sramovati, ako upliva na nas oseba ali ideja. Tem manj sramotno pa je, če smo že tako močne, da lahko vidimo same svoje napake in nedostatke in same znamo delati v to, da jih odstranimo, da zvišamo svojo npravno vrlost — to je samovzgoja. Ženi je samovzgoja še bolj potrebna kot možu, ne le zategadelj, ker je bila zanemarjena dolga stoletja, temveč predvsem zaradi tega, ker je njej, bodoči materi, treba izredno krepkega značaja, da more dati narodu boljšo bodočo generacijo. Tega cilja ne smemo pustiti izpred oči, sicer bi bilo naše Sokolstvo samo igračkanje, da skrajšamo dolg čas. Dokler bo npravna vzgoja prepuščana slučaju, kakor večinoma doslej, o vzgoji pravzaprav ne moremo govoriti. Naše vzgojevalne težnje morajo biti članicam jasne in one se morajo zavedoma uklanjati uplivu načel in smeri na značaj. Potrebne reforme svoje duše moramo začeti kot sicer težavno delo, toda z veseljem, da izidemo iz tega boja s samimi seboj boljše in dragocenejše ednice v rodbini sokolski in narodni.

(Dalje prih.)

Iz slovanskega Sokolstva.

Zveza slovanskega Sokolstva. Predsedništvo je imelo dne 2. julija t. l. sejo. Predsedoval br. dr. J. Scheiner, prisotni bratje: dr. K. Heller, Fr. Mašek, A. V. Prágr, dr. Jindra Vaníček, Eda Waraus. — Zapisnik seje z dne 11. junija se odobri. Slovaškemu Sokolu v Ameriki je poslala zveza pozdrave k VIII. zletu v Clevelandu. „Związek polsk. gimn. towarzystw sokolich“, naznanja, da je brat R. Schmidt iz Tarnopola izstopil iz odbora ter da pošlje v odbor Z. S. S. mesto njega namestnika. Tudi se opravičuje, da se ne udeleži zleta v Mor. Ostravi dne 6. julija, ker se isti dan vrši zlet v Lvovu. Hrvatski Sokol v Bihaču v Bosni pošilja vabilo na razvitje prapora dne 20. avgusta; se pošlje pozdrav. Istotako se pismeno pozdravi zlet poljskega Sokolstva na Nemškem v dnevih 15., 16. in 17. avgusta v Poznanju. Razpravljajo se je dalje o članku, objavljenem v 8. št. Věstnika Sokolskega „Ukrajinské Sokolstvo“; po tem poročilu je v Galiciji že 866 društev v 13 župah s 55 okraji; sklene se, prositi za poročilo o delovanju ukrajinskega Sokolstva. — Dosedaj še ni sestavljena statistika celokupnega slovanskega Sokolstva

po narodnosti in posameznih delih sveta; tajniku se poveri naloga sestaviti to statistiko. — Načrt vprašalnih pol za l. 1912 se odobri. — Sklene se, sestaviti slovar vseh strokovnih sokolskih izrazov v vseh slovanskih jezikih, z indeksom, urejenim po posameznih jezikih. Br. starosta se obrne do br. Šebánka v Pisku, če je ta voljan sestaviti natančen češki slovar; posamezni nazivi se pošljejo zvezam v dopolnitev. — Prof. Fr. Vymazala v Brnu naprosi zveza, da sestavi slovar vseh izrazov, skupnih vsem slovanskim jezikom. — Slovenska Sokolska Zveza pošilja izkaz za l. 1911. Imela je 7192 moških, 724 ženskih članov, 1769 telovadcev, 471 telovadk, 628 učencev, 199 učenk, 531 gojencev obrtnega naraščaja. Zastopniki S. S. Z. v odboru Z. S. S. so bratje: Kukec Vilko, dr. Rybař Otokar, dr. Schegula Jos., Thaler Ant.; v širšem predsedstvu: br. Kukec Vilko. — O vesteh v časopisju o razpustitvi sokolskih društev v Bosni se bo poizvedovalo. Zvezam se priporoča, da širijo spis „Slovanstvo“ (založništvo I. Laichter).

Vestnik slovenskega Sokolstva.

III. zlet Idrijske sokolske župe se je vršil dne 6. julija v Postojni, ob razvitju prapora domačega društva. Pri popoldanski javni telovadbi na lepem prostornem vrtu ljudske šole je pod vodstvom župnega načelnika br. J. Novaka najprvo nastopilo 30 telovadk Idrijske sokolske župe

ter izvedlo prve štiri sestave zletnih prostih vaj. Telovadke so izvajale vse štiri sestave jako dobro. Občinstvo je izražalo po vsaki vaji svojo zadovoljnost in navdušenost z viharnim ploskanjem. Po odhodu telovadk so nastopili gostje bratje Hrvatje iz župe Zrinsko-Frankopanske v 3 vrstah (na

dveh drogih in na bradlji). Občinstvo jih je burno pozdravljalo. Za njimi je nastopilo na orodju 5 vrst članov in 2 vrsti članic (2 droga, 4 bradlje in krogi). Telovadke so na nizki in visoki bradlji izvajale lepe in razmeroma težke vaje dobro, tudi telovadci so izvedli svojo nalogo častno. Opazili smo med njimi dokaj izbornih moči. Pri nekaterih pa smo zopet videli njihovi izvežbanosti neprimerne vaje, posebno na drogu veletoče in druge vaje s skrčenimi nogami in rokami, kar je delalo na gledalca zelo mučen vtis. Krogi so se našim telovadcem jako priljubili; tudi tu smo videli vrsto (idrijskega Sokola) izborno izvajati lepe vaje, med njimi tudi vrhunške. Jako lepe so bile skupine z malimi bradljicami 9 telovadcev žirovskega Sokola. Izvajali so jih jako živahno in gotovo, na kvar so bili samo predolgi presledki med posameznimi skupinami. Tudi zletne skupine je dobro izvajalo 12 obrtnih gojencev idrijskega Sokola. Naposled je nastopilo 70 telovadcev s prostimi vajami za III. vesokolski zlet v Ljubljani. Izvedba posameznih sestav je bila zelo dobra in skladna. Po vsaki izvedbi je dalo občinstvo svoji zadovoljnosti duška z dolgotrajnim ploskanjem; posebno pri zadnji mu ni hotelo biti konca. — Pri dopoldanskem izpredvodu po mestu, ki ga je otvorilo 8 konjenikov Sokolov, je bilo 24 hrvaških in 193 slovenskih Sokolov v kroju. B.

Zlet Ljubljanske sokolske župe na Vrhniki.

Vrhniki „Sokol“ je dne 7. septembra t. l. razvil svoj prapor. Mlado društvo je v 5 letih svojega obstoja vzgojilo celo vrsto krepkih sokolskih moči, ki zbudajo nade, da bo vrhniki „Sokol“ pod okriljem svojega novega prapora še krepkeje razmahnil mlada krila.

„Ljubljanska sokolska župa“ je sklenila, da ob razvitju prapora vrhniskega Sokola priredi župni zlet na Vrhniki ter skupno z vrhniskim Sokolom proslavi ta društveni praznik. Slovenska Sokolska Zveza je priporočila tudi drugim župam, zlasti bližnjim, da se udeležijo tega zleta. In tako se je zbralo lepo število Sokolstva na Vrhniki, dasi na koncu zletne dobe in dasi je bilo letošnje leto izredno bogato na sokolskih prireditvah.

To pot nam je bilo nebo milostno. Čez dan je marsikomu sonce vtisnilo svoj žgoči pečat na čelo, proti večeru pa nas je par kapljic dežja spomnilo, da ne smemo presmelo zaupati višjim silam. Dan je minil ob lepem vremenu.

Malo pred desetimi je pripihal posebni vlak z ljubljanskimi gosti na Vrhniko. S hribčka nas je pozdravljala Sv. Trojica in zelena Tičnica, v ozadju nam je prijazno pokimal temni Raskovec, na kolodvoru pa nas je sprejelo vrhnisko občinstvo s prisrčnimi klici in tržaška godba N. D. O. je zasvirala sokolsko koračnico. Pričakovala nas je tudi Sokolska kavalkada, 38 jezdecev z dvema trobentačema, impozanten okrasek poznejšega izpredvoda. Zlasti lepo je bilo videti pri pozdravu male slov. trobojnice, ki so se že ukoreninile pri sokolskih izletih in tvorijo skupno s sokolskim krojem lep simbol združene narodne zavesti in sokolske sile.

Sokolske vrste so se razporedile v sprevod ter z godbo in jezdecu na čelu odkorakale proti telovadišču. Tik pred vhodom na telovadni prostor nas je presenetil zelo lep slavolok, odičen z zelenjem in slovenskimi trobojnicami. Pričele so se takoj izkušnje za popoldanski nastop.

Ob eni popoldne se je vršil izpredvod. Na čelu so jahali Sokoli-jezdci (iz Ljubljane 18 Sokola II, 16 ljublj. Sokola, 3 iz Borovnice in 1 z Vrhnike), nato je sledilo 253 Sokolov v kroju. (Ljubljanska župa 130, župa Ljubljana I. 60, Idrijska

župa 42, Novomeški Sokol 21). Izpredvod se je pomikal od telovadišča do Čitalnice, zavil od tod na Staro cesto, krenil pred cerkvijo sv. Pavla na levo navzdol ter se vrnil po novi cesti na telovadišče. Zavedne vrhniske gospe in gospodične so obsipale Sokole s cvetjem in zelenimi vencji, klici „Na zdar!“ in „Živio!“ so doneli od leve in desne, Sokoli pa so v odgovor mahali s slov. trobojnicami. Pred „Čitalnico“ se je izvršilo razvitje prapora. Na mično okrašenem odru, kjer so tvorile vrhniske gospodične v narodnih nošah špalir, je pozdravil vse navzočne br. J. Lenarčič ter v daljšem govoru naglašal veliko delo Sokolstva v življenju slovenskega naroda ter izrazil uverjenje, da je slovenska bodočnost v Sokolstvu. Govorili so nato še Zvezni starosta br. dr. Ivan Oražen, župni tajnik br. dr. J. Rupnik in starosta vrhniskega Sokola, br. Perné. Nato je kumica ga. Lenarčičeva pripela na prapor krasen trak ter ga ovenčala z lipovim vencem. Sokolski prapori so mladega tovariša po bratskem objemu sprejeli v svojo sredo. S tem se je končalo slavnostno razvitje prapora.

Popoldne ob poluštirih se je pričela javna telovadba pod vodstvom župnega načelnika br. dr. Murnika. Glavna tribuna kakor tudi vsi sedeži so bili nabito polni občinstva. Zlasti ljubljanskih izletnikov je bilo izredno mnogo (nad 1000).

Prostor za telovadbo je bil glede lege še dovolj srečno izbran; tla pa so bila slaba. Vdrtine in hribčki na telovadišču so onemogočili izvajanje valčka iz „Fausta“, tudi „Gavota“ je precej izgubila na učinkovitosti. Bratom rediteljem priporočamo, da pri bodočih sokolskih izletih posvečajo malo več pozornosti telovadnemu in malo manj veseličnemu prostoru. Telovadba je na vsak način glavna točka vsakega zleta in zato zahteva največ predpriprav.

Javno telovadbo je pod vodstvom br. Burgstalerja otvoril naraščaj (4 vrste Sokola v Ljubljani). Pokazal je svoje znanje in svoj napredek na orodju, kolikor je to mogel, ker žal rediteljstvo ni poskrbelo, da bi bilo vse potrebno orodje na telovadišču. Nastopil je nato s prostimi vajami (28 Sokola v Ljubljani, 2 z Vrhnike). Zlasti druga sestava je bila vredna vsega priznanja; fantje so krepki in vežbajo strumno. Sokolice (43: 32 Sokola v Ljubljani in 11 Sokola II v Ljubljani) so rešile svojo nalogo dobro; če upoštevamo ovire tal, ki so bile zlasti za ženske proste vaje (zletne) zelo občutne, moramo celo reči: izvrstno. Proste vaje članov, istotako ovirane vsled slabih tal, so uspele povoljno; izvajalo jih je 125 br. (77 iz Ljubljanske župe, 26 iz Idrijske župe, 15 iz Novega mesta in 7 Sokola II v Ljubljani). Pri orodni telovadbi je nastopilo 8 vrst (3 Sokola v Ljubljani na drogu, mizi in konju, 1 sestavljena iz telovadcev Sokola v Borovnici in Šiški, po 1 Sokola II v Ljubljani, iz Logatca, Novega mesta in Postojne, vse na bradljah). Pozornost je vzbujala vrsta Sokola v Ljubljani na drogu, ki je izvajala res težke vaje z dovršeno eleganco. Bradlja je očitno posebno priljubljeno orodje pri nas, med 8 vrstami je kar 5 nastopilo na njej. Jako lepe izvedbe smo videli pri Sokolu II iz Ljubljane, pa tudi v drugih vrstah smo opazili dokaj dobrih telovadcev. Jako so ugajali živahni in dokaj težki skoki čez mizo. Telovadbi na orodju je sledila gavota, ki je izzvala med občinstvom toliko pohvale, da jo je bilo treba ponavljati. Skupine naraščaja so bile dobro uspele, zlasti lepa je bila zadnja. Telovadbo so zaključile hkratne vaje in skupine 12 telovadcev (10 Sokola v Ljubljani, 2 iz Šiške) na treh bradljah z jako dobrim uspehom. Občinstvo tekoma vse telovadbe ni bilo skopo s priznanjem.

Veselični prostor je nudil vsakovrstne okrepčave, na plesnem odru se je vrtela mladina in tržaška godba je pridno svirala valčke in polke. V neprisiljeni zabavi so potekle ure do odhoda; ob pol 10 je Sokolstvo korporativno odkorakalo na kolodvor ter prispelo malo pred 11 v Ljubljano.

Lahko rečemo, da je zlet na Vrhniki uspel prav lepo. Vrhniškimi Sokolom pa kličemo: Čuvajte sokolski prapor z neomajno zvestobo in stopajte krepko naprej po začrtani poti! Mi vsi smo z Vami! Na zdar! B.

Petdesetletnica Sokola v Ljubljani.

Dne 1. oktobra preteče petdeset let, kar se je ustanovilo prvo slovensko sokolsko društvo. Ta dan je imel svoj ustanovni občni zbor „Južni Sokol“ v Ljubljani, ki se je pozneje imenoval „Telovadno društvo Sokol v Ljubljani“. Društvo proslavi svoj jubilej na slovesen način in sicer radi ugodnejšega časa dne 11. in 12. oktobra. Slavnostne prireditve bodo naslednje: V soboto, 11. oktobra: javna te-

lovadba naraščaja Sokola v Ljubljani (ob 8. zvečer v telovadnici „Narodnega doma“), po telovadbi prijateljski večer v veliki dvorani „Narodnega doma“. V nedeljo, 12. oktobra ob polu 11. dopoldne slavnostno zborovanje, ob 12. sokolski izprevod in poklonitev mestu Ljubljani, ob 5. popoldne: javna telovadba članov in članic Sokola v Ljubljani, zvečer ob 8. uri: ljudska veselica v vseh prostorih „Narodnega doma“. V nedeljo, dne 5. oktobra ob polu 11. uri dop. se odpre društvena jubilejna razstava v dvorani „Slovenskega trgovskega društva Merkurja“. Odprta bo do 19. oktobra vsak dan dop. od 10.—1. in pop. od 4.—1/28., ob nedeljah dop. od 9.—1. in pop. od 2.—7.

Sokola v Ljubljani veže z drugimi sokolskimi društvi toliko bratskih vezi, utrjenih s skupnim delom ob mnogih, mnogih prilikah, da si ob velepomembnem svojem slavu odkritosrčno želi čim najmnogobrojnejšega poseta bratskih društev.

Raznoterosti.

† Fran Babič

Dne 22. avgusta je umrl Fran Babič, trgovec v Ljubljani, zapustivši skoro vse znatno svoje premoženje za narodne namene. Za glavnega dediča je postavil družbo sv. Cirila in Metoda. Naklonil ji je s tem nad 100.000 kron. Blagi pokojnik se je spomnil tudi Sokola II. v Ljubljani z volilom 500 K. Pogreb velikega narodnega dobrotnika je bil nad vse veličasten. Udeležilo se ga je zlasti Sokolstvo v lepem številu (351 v kroju, na čelu 24 jezdecev). Plemenitemu in velikodušnemu rodoljubu bodi v slovenskih srcih ohranjen najčastnejši spomin!

„Blagoslovljeni“ alkohol! Na Bavarskem se je l. 1910 narodilo — piše „Zdravotni Hlídka Vestniku Sokolského“ — 237.000 otrok, med njimi 6500 mrtvih. Od živo rojenih ni 69.000 dočakalo dovršitve prvega leta; izmed 1000 rojenih je samo 700 doseglo 2. leto. To so grozne številke. Ujemajo se z onimi, ki so jih dognali na Norveškem za največje njegove alkoholizacije. Dandanes je Noverško s Švedsko in Finsko trojlistek najtreznejših dežel, in če je tu pred 100 leti umiralo 300 otrok izmed tisoč, je današnje razmerje 70 izmed 1000. Srečni Norvežani, ubogi Bavarci — kaj, ali s a m o Bavarci?

Pogreb narodnega dobrotnika Babiča. Izprevod Sokolstva.